

Лекція 10

Тема: Імплементація Європейської стратегії розвитку сільського туризму та плану дій в Україні

План:

1. Рекомендації та план дій по туризму та біорізноманіттю
2. Українська стратегія туризму з урахуванням питань збереження біорізноманіття

1. Рекомендації та план дій по туризму та біорізноманіттю в ЄС

Рекомендація 1: Зміцнення європейської стратегії туризму, що будується, з урахуванням збереження біорізноманіття

Європейський Союз повинен забезпечити розвиток туристичної діяльності, яка не погіршує біорізноманіття. Зокрема, є повідомлення Комісії 2010 року (COM (2010) 352 / Final) про туризм, яке недостатньо враховує питання біорізноманіття. Цим повідомленням Європейська Комісія має намір заохочувати скоординований підхід до ініціатив, пов'язаних з туризмом, та визначити нові рамки дій для підвищення його конкурентоспроможності та спроможності до сталого зростання. Тому він пропонує низку європейських або багатонаціональних ініціатив, спрямованих на досягнення цих цілей, повністю спираючись на компетенцію Союзу в галузі туризму, запроваджену Лісабонським договором.

Крім того, Європейська Комісія прийняла нову амбіційну стратегію припинення втрат біорізноманіття та екосистемні послуги в ЄС до 2020 року (COM (2011) 244 / Final). Ця стратегія спрямована на те щоб зменшити втрати біорізноманіття та пришвидшити перехід ЄС до ресурс ефективної та екологічної економіки. Вона є невід'ємною частиною Стратегії "Європа 2020", зокрема, енергоефективної європейської флагманської ініціативи, але недостатньо посилається на вплив туризму в його основних цілях та діях.

План дій:

- ✓ Включення заходів та дій щодо захисту та сприяння збереженню біорізноманіття до Європейської стратегії туризму, наприклад Комісія та держави-члени повинні інтегрувати кількісно визначені цілі щодо біорізноманіття у стратегії та програми розвитку туризму, пристосовуючи дії до регіональних та місцевих потреб.
- ✓ Залучення експертів з питань біорізноманіття до мереж туристичного сектору, наприклад існуючий Європейський туристичний форум - який зазвичай збирає провідних представників туристичної галузі, громадянського суспільства, європейських установ, національних та регіональних органів влади, що займаються туризмом, та міжнародних організацій для обговорення викликів у цьому секторі - також повинен

наголосити на біорізноманітті або екологічних аспектах шляхом запрошення до участі вчених, що спеціалізуються на біорізноманітті.

Рекомендація 2: Оновлення стандартів екологічного маркування для сталого туризму з урахуванням збереження біорізноманіття

Схема екологічного маркування ЄС є частиною політики сталого споживання та виробництва Співтовариство, метою якого є зменшення негативного впливу споживання та виробництва на навколишнє середовище, здоров'я, клімат та природні ресурси. Сьогодні екологічний знак ЄС охоплює широкий спектр продуктів та послуг, включаючи засоби для чищення, побутову техніку, вироби з паперу, текстиль та товари для дому та саду, мастила та послуги, такі як розміщення туристів. Регламент (ЄС) № 66/2010 Європейського Парламенту та Ради передбачає, що критерії екологічного маркування ЄС враховують найбільш значний вплив на навколишнє середовище, зокрема вплив на зміну клімату, вплив на природу та біорізноманіття, енергію та споживання ресурсів, утворення відходів, викиди в усі середовища навколишнього середовища, забруднення через фізичні наслідки та використання та викид небезпечних речовин.

У рамках цього критерії екологічного знаку ЄС мають бути вдосконалені з урахуванням захисту біорізноманіття. Більше того, ЄС повинен встановити впізнаваний символ (загальний в ЄС) для діяльності зі сталого туризму, який враховує збереження біорізноманіття, оскільки в цілому екологічні знаки є дуже важливими, і їх впровадження має значний вплив на навколишнє середовище.

План дій:

- ✓ Розробити та включити загальні показники біорізноманіття в межах ЄС до будь-якої існуючої чи майбутньої європейської системи екологічного маркування для сталого туризму.
- ✓ Створення та популяризація загальної марки в туристичних районах щодо збереження біорізноманіття, наприклад зелений прапор. Цей знак повинен бути розроблений на основі регулювання системи органічного землеробства та систем маркування ЗНП.
- ✓ Створення призу (наприклад, медаль, безкоштовна реклама) серед туристичних компаній ЄС за дії, які вони вживають для збереження біорізноманіття, наприклад посилення існуючого "призу", EDEN (Європейські напрямки досконалості), який сприяє соціальній, культурній та екологічній стійкості в туристичних секторах шляхом підвищення значення критеріїв "біорізноманіття" (наприклад, надання вищих "балів" місцям, де туристична практика та організація безпосередньо поважають біорізноманіття). Більше того, збереження біорізноманіття повинно враховуватись процедурою, яку вже розпочала Європейська Комісія

(консультаційний документ ENTR. F1 D (2011 р.) Щодо Європейської хартії сталого та відповідального туризму).

- ✓ Навчальні курси та семінари з питань збереження біорізноманіття для операторів туристичної галузі.

Рекомендація 3: Інформування та підвищення обізнаності серед зацікавлених сторін у галузі туризму (спеціалісти галузі, обрані представники, туристи, місцеві громади) щодо збереження біорізноманіття

Туристи та професіонали повинні покращити свою поведінку щодо збереження біорізноманіття. Дії, які інформують та підвищують обізнаність зацікавлених сторін у галузі туризму, могли б допомогти цьому вдосконаленню.

План дій:

- ✓ Вивчити ставлення споживачів до екотуризму та інтерес до агротуризму на європейському рівні, шукаючи наявні фактичні та точні опитування, а якщо таких немає, підготувати нові.
- ✓ Організовувати інформаційні кампанії (наприклад, Дні природи, Екофестивалі, Європейський тиждень туризму та біорізноманіття), щоб дати зрозуміти туристам важливість збереження біорізноманіття, щоб повідомити їм, як бути більш поважними до європейського біорізноманіття.
- ✓ Підтримати навчання зацікавлених сторін у галузі туризму щодо того, як бути екологічно безпечним, висвітлюючи переваги біорізноманіття для туристичного сектору (наприклад, використання ендемічних видів у зеленому оточенні туристичних об'єктів).
- ✓ Підкреслювати, що впровадження технологій, що сприяють збереженню біорізноманіття, в туристичному бізнесі допоможе зберегти прибутковість сектору в середньостроковій перспективі.
- ✓ Збагатити існуючий веб-сайт www.visiteurope.com прикладами напрямків, що сприяють збереженню біорізноманіття (наприклад, зелена європейська карта) та освітою туристів щодо поведінки, сприятливої для збереження біорізноманіття.
- ✓ Європейські громадяни сприятимуть сталому та відповідальному розвитку туризму як інвестори, оператори та мандрівники, особливо в тих, що розвиваються та розвиваються.

Рекомендація 4: Розробка та вдосконалення систем та інструментів управління туризмом

На рівні ЄС Комісія запровадила низку інструментів для сприяння розумному екологічному управлінню бізнесом, таких як екологічний знак ЄС або схема екологічного управління та аудиту Співтовариство (EMAS). Однак реакція туристичних підприємств по всій Європі на ці інструменти сильно різнилась. Комісія також надала державам-членам документи, що сприяють

імплементатії європейського екологічного законодавства як з точки зору окремих проектів, так і стратегічного планування.

План дій:

- ✓ Сприяти виконанню Європейської хартії сталого туризму (ECST) в межах заповідних територій.
- ✓ Включити експертів з питань біорізноманіття до мереж туристичного сектору.
- ✓ Створити Європейську хартію сталого туризму в незахищених районах.
- ✓ Провести оцінку впливу на навколишнє середовище.
- ✓ Створювати та просувати рекомендації з метою розробки інструментів управління для регулювання потоку туристів у основних туристичних районах з метою збереження місцевого біорізноманіття.

Рекомендація 5: Сприяння туристичній діяльності, що сприяє збереженню біорізноманіття

Біорізноманіття є життєво важливим активом туристичної галузі. Туристи часто користуються перевагами природних ландшафтів, включаючи національні парки, прибережне середовище та гірські регіони - і все це містить значне біорізноманіття. Чисте довкілля - це очікування кожного туриста, і багато туристів не повернуться до забруднених або зіпсованих місць. Оскільки туризм є однією з вирішальних основ для місцевої економіки, важливо досягти балансу між вигодами, які можна отримати від розвитку туризму та захисту біорізноманіття. Отже, туристична діяльність, яка має найменший негативний вплив на збереження біорізноманіття, а також діяльність, яка позитивно сприяє біорізноманіттю, повинна пропагуватися в межах ЄС. Більше того, Європейська хартія сталого та відповідального туризму повинна сприяти зміцненню етичних цінностей європейського громадянства.

План дій:

Підтримувати типи агротуризму, що сприяють розвитку біорізноманіття в агрокосистемах (наприклад, ферми з місцевими породами, бджолярські тури тощо).

Розробити добре керовані екскурсії у дике життя та екотуристичні заходи (наприклад, спостереження за оленями), які дозволять широкій громадськості підвищити свою обізнаність про біорізноманіття.

Забезпечити, щоб відсоток доходу від туристичної діяльності фінансувався захист біорізноманіття.

Туризм повинен сприяти отриманню доходу для заповідних територій та інших визначних пам'яток за рахунок вступних внесків, дозволів, концесій тощо, які можна інвестувати в програми розбудови спроможності місцевих громад щодо управління заповідними територіями та захисту біорізноманіття. Таким чином, прямий дохід, отриманий від витрат відвідувачів, перетвориться

на відчутну економічну цінність, яку туризм приносить природним та культурним ресурсам.

Посилити сприйняття зображення ЄС як набір високоякісних та стійких напрямків та сприяти відповідальному ставленню європейських громадян, які подорожують у межах ЄС та за кордоном.

2. Українська стратегія туризму з урахуванням питань збереження біорізноманіття

Вітчизняна туристична галузь відіграє надзвичайну й важливу роль у соціально-економічному житті країни. Зростає її статус і зацікавленість держави в подальшому розвитку галузі, посилюється вплив туризму на всі сфери життя країни.

Реалізація державної політики в галузі туризму здійснюється шляхом:

- ✓ Визначення й реалізації основних напрямів державної політики в галузі туризму, пріоритетних напрямів розвитку туризму;
- ✓ Визначення порядку класифікації та оцінки туристичних ресурсів України, їх використання та охорони;
- ✓ Спрямування бюджетних коштів на розробку і реалізацію програм розвитку туризму;
- ✓ Визначення основ безпеки туризму;
- ✓ Нормативного регулювання відносин в галузі туризму;
- ✓ Встановлення системи статистичного обліку і звітності в галузі туризму та курортно-рекреаційного комплексу;
- ✓ Організація та здійснення державного контролю за дотриманням законодавства в галузі туризму;
- ✓ Визначення пріоритетних напрямів і координації наукових досліджень та підготовки кадрів в галузі туризму;
- ✓ Участь в розробці та реалізації міжнародних програм розвитку туризму.

Державне регулювання в галузі туризму здійснюється й іншими способами визначеними законом.

Основними цілями державного регулювання в галузі туризму є:

- ✓ Забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, відновлення та зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав;
- ✓ Безпека туризму, захист прав та законних інтересів туристів, інших суб'єктів туристичної діяльності та їх об'єднань, прав та законних інтересів власників та користувачів земельних ділянок, будівель та споруд;
- ✓ Збереження цілісності туристичних ресурсів України, їх раціональне використання, охорона культурної спадщини та довкілля, врахування державних та громадських інтересів при плануванні та забудові території;

- ✓ Створення сприятливих умов для розвитку індустрії туризму, підтримка пріоритетних напрямів туристичної діяльності.

Основними пріоритетними напрямами державної політики в галузі туризму є:

- ✓ Удосконалення правових засад регулювання відносин у галузі туризму.
- ✓ Забезпечення становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму, створення нових робочих місць.
- ✓ Розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, сільського, екологічного (зеленого) туризму.
- ✓ Розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку.
- ✓ Створення сприятливих для розвитку туризму умов шляхом спрощення та гармонізації податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів регулювання.
- ✓ Забезпечення доступності туризму та екскурсійних відвідувань для дітей, молоді, людей похилого віку, інвалідів та малозабезпечених громадян шляхом запровадження пільг стосовно цих категорій.

Реалізація концепції стійкого розвитку тісно пов'язана з розвитком туризму, зорієнтованого на раціональне природокористування, тобто з екологічним туризмом. Економічна модель стійкого розвитку туризму – це модель розвитку, при якій забезпечується необхідна якість життя як нинішнього, так і майбутніх поколінь. При цьому стійкий розвиток туризму забезпечує єдність трьох складових:

1. Екологічну стійкість, яка полягає в узгодженні розвитку туризму і рекреації з основними екологічними процесами;
2. Економічну стійкість, яка забезпечується завдяки ролі туризму як ефективного засобу розвитку місцевої економіки через збалансоване управління ресурсами;
3. Соціально-культурну стійкість, яка дозволить підвищити зайнятість і доходи населення регіонів, зберегти історико-культурні пам'ятки, зміцнювати місцеву самобутність і устрій життя.

Принципи концепції «сталого розвитку туризму» сформульовані так:

1. Туристична діяльність повинна сприяти поліпшенню захисту навколишнього середовища з допомогою просвітницької роботи, зміні відношення місцевих жителів, урядових та неурядових організацій, суспільства в цілому до екологічних проблем;
2. Туристична діяльність має сприяти розповсюдженню відповідальної поведінки по відношенню до природних об'єктів і об'єктів культурної спадщини з боку всіх учасників туристичної діяльності;

3. Туристична діяльність повинна бути вигідною для місцевого населення, в цьому разі вона буде підтримуватися місцевим населенням.

Екотуризм може являти собою великі економічні можливості для місцевого населення та його культури, для охорони природи з розрахунком на майбутні покоління. Проте слід зазначити, що, якщо туризм на природних та сільських територіях планується, розвивається й управляється неправильно, він веде до деградації природних ландшафтів, являє собою загрозу дикій природі і біологічній різноманітності, а також веде до забруднення морських і прибережних зон, погіршення якості водних ресурсів, вимушених переміщень місцевих співтовариств і розмивання культурних традицій.